

Transcriptie interview Jan Verhoog, 19 augustus 2020

Inhoudsopgave:

- Slapen op zolder
- Wasdag
- School
- Seksuele voorlichting
- Avondschool
- Buitenspelen
- Ruitentikken
- Betrapt door politie
- Verkering
- Huisvesting
- Kinderen
- Volkstuin
- Huwelijk
- Avontuur met boomstam
- Weer een andere baan
- Werk voor de Annakliniek
- Voor zichzelf begonnen
- Leermeester
- Het ging niet om geld
- Foto's

Transcriptie

- I-1: We zitten hier bij Jan Verhoog, op 19 augustus 2020. Jan, want we mogen Jan zeggen, hebben we begrepen, wanneer ben je geboren?
- G: Ik ben op 16 april 1933 geboren in de Bankastraat [nr. 2] in hetzelfde huis waar mijn moeder geboren is [Geertruida Maria Houps, geb. 5-6-1903, overl. 17-2-1978, tr. 27-2-1924 Johannes Verhoog, geb. 4-12-1901, overl. 6-2-1993], maar toen heette het nog de 2^e Kooistraat [op 22-3-1920 wijzigde de Gemeenteraad de namen 1^e, 2^e en 3^e Kooistraat in resp. Kooistraat (nu Kooilaan), Bankastraat (verdwenen) en Billitonstraat (thans Bilitonstraat). De 2^e Kooistraat was bebouwd in 1901]. In hetzelfde huis zijn er van de tien kinderen acht geboren en twee ... Mijn oudste zus [Helena Jacoba] is geboren in het Paradijshof en mijn oudste broer [Andreas Jacobus] is geboren in de Ververshof in Leiden. Daarna gingen mijn ouders naar de Bankastraat, want toen was het intussen al 1928 zo'n beetje. In datzelfde huis werden toen al die kinderen grootgebracht. En dat was natuurlijk wel een belevenis, want mijn vader was aardewerkdraaier, maar hij was wel zeer kunstig. Hij kon heel leuk tekenen en hij kon ook heel goed boetseren en dan zat je met een aantal kinderen aan de tafel, want het tafelzeiltje ging er af en rond de tafel lag dan een zeil, het middenstuk daar lag niks, daar lag alleen maar een vloerkleed. Die werd opgerold en als er dan klei van tafel viel, dan viel dat op de grond. Dat was allemaal makkelijk schoon te maken. Want ergens was er ook niet veel wat de mensen hadden; je hoefde ook niet bang te zijn voor de stoelen, want dat was ook een allegaartje. Want als er iemand gestorven was in de familie, dan werd er gekeken of er nog een stoel over was. En was er geen plek, dan werd de vuilnisbak gepakt, dan kon je ook nog op de vuilnisbak zitten. En zo leefde je heel simpel.
- I-1: Jan, waarom was die klei in huis?
- G: Die klei, omdat mijn vader in het aardewerk zat kon hij wel een barreltje van die draaiklei meenemen, want hij was bij Brouwers aardewerk kunstenaar, daar werkte hij. En dan deed hij

voor: kaboutertjes maken, schaapjes maken, je kon een huisje bouwen met klei. Hij wist er van alles mee te maken. Dan probeerden we het allemaal na te doen.

I-1: Leuk hoor. Mooi, mooi, mooi.

G: Ja, dat was echt wel leuk en zo sliep je ook, omdat je natuurlijk broers en zussen had, met z'n allen op zolder. De meiden en de jongens op zolder. Het trapgat was natuurlijk gevaarlijk, dus dat ging 's nachts dicht met een luik. De groten [konden] hem optillen en als je hulp nodig had, dan schreeuwde je maar naar beneden. En dan werd er een po neergezet en iedereen deed zijn behoefte op die po. En 's ochtends was die nachtspiegel tot aan het randje gevuld. Dan moesten ze met een emmer naar boven komen om hem naar beneden te krijgen. Maar je sliep met z'n tweeën in één bed. En dan sliepen de [4] meiden aan de ene kant en de [4] jongens aan de andere kant. En je sliep allemaal op een strozak. Dat waren tijken, die waren gevuld met stro, dus als het voorjaar was dan moest je naar de Haven en dan kwam je bij Roelofs uit en dan moest je daar geen balen, maar bossen stro halen. Die tijken werden dan naar beneden gehaald op een binnenplaatsje, die werden geleege en als ze geleege waren, dan kon je ze weer vullen met dat verse stro en dan waren die tijken gewoon rond. Daar moest je dan nog wel even op slapen. Maar het was toch een leuke tijd. En dan was de schoonmaaktijd in het voorjaar. Dus de kachel ging naar boven en op die zolder sliep je met z'n achten. Het dakbeschot werd schoongemaakt met water en ammoniak. Dus je kwam geen lucht tekort, want door die ammoniak haalde je nog wel adem. En witsel werd gehaald bij Schutten op de Lage Rijndijk. Door dat witsel heen werd een zakje blauw geslagen, want dan was die witgloed beter en dan ging alles weer terug. De bedden werden weer in elkaar gezet en de tijken gingen weer naar boven en dan kon de hele familie weer slapen. En omdat er natuurlijk veel kinderen waren, had je moeder natuurlijk veel was. Want wat was het, je op zaterdag verschonen. Want dat was niet elke dag, nee, één keer in de week een schone broek. Ja, je moet er niet meer aan denken, maar dat was zo.

I-1

en I-2: Ja, dat was zo.

G: Die witte was werd dan in een waskit gedaan. Die waskit werd dan met keteltjes op het gas verwarmd, want dat hadden ze wel. En dat ging dan met die kit en de was het schuurtje in en dan werd het op een driepitter of een vierpitter gezet. En dan stond die de hele nacht zachtjes door te koken en dan werd 's ochtends diezelfde kit omgedraaid in een wastobbe en dan moet je denken, er waren natuurlijk geen elektrische machines. Dan werd die wastobbe gevuld en die stond op vier poten. Die wastobbe was toen al modern, wat ik me ervan kan herinneren. Dat ging dicht met een deksel en dan onder die deksel zat een ronde klos met vier houten klossen, die ging met een stalen pen er doorheen en die kop was vierkant. Dan had je een stok met een ijzeren kop waar dat vierkante gat in zat en dan kon je dat over dat ding neerleggen en dan kon je hem slagen geven. Veertig slagen voor je naar school ging.

I-2: Alle kinderen veertig slagen.

G: Je had ook een wasbox en op die box zat een wringer. Dat was toentertijd al heel modern. Dan werd het uit die wastobbe uitgewrongen naar een teil en die teil als dat water daar dan in lag dan werd het gespoeld, want koud water hadden we genoeg. En als het goed gespoeld was moest het weer een keer ingedraaid worden, dan ging die weer in die kit en uit die kit werd hij dan opgehangen. Maar het waswater werd niet weggegooid. Tegenwoordig met die wasmachines loopt het water gewoon weg. Nee, dat waswater werd gebruikt door het met emmers eruit te scheppen en het laatste beetje met een kraan, dacht ik, en dan gingen ze naar voren toe. Want het stoepje voor je huis moest je zelf schoonmaken. Dat was verplicht. En je mocht voor tieners geen kleedjes kloppen. Want de bakker en de slager en de melkboer liepen dan langs.

I-2: Ik dacht dat jullie dan in het waswater gingen, maar dat was dus niet zo?

G: Nee, dat was zaterdags. De meisjes gingen dan naar zolder toe met een ding met water of twee emmers, weet ik het. En de jongens die deden dat in de schuur. Die waren flinker, die moesten maar tegen die kou kunnen. Je waste je niet met warm water. Misschien dat die meiden dat

gehad hebben, maar de jongens niet. Want als je naar het zwembad ging zeiden ze: "Poedel nog maar even goed, dan ben je ook weer schoon".

I-1: Waar sliepen je ouders, Jan?

G: Het huis bestond eigenlijk uit een woonkamer, en aan die woonkamer zaten links en rechts deuren en die ene deur was naar een slaapkamertje. Dat was voor de ouders en de andere deur was een deur naar de keuken. En nou moet je niet denken dat er in de keuken een gasfornuis of iets dergelijks was. Nee, het waren een paar kastjes, die er stonden, en daar bovenop stond een tweepits gasstelletje en twee petroleumstellen. En daar werd op gekookt. Het was eigenlijk simpel.

I-1: Waar ben je naar de kleuterschool gegaan? Misschien wil je iets over je schooltijd vertellen.

G: Jazeker. Toen ik eigenlijk zo'n beetje het besef kreeg van school, de kleuterschool. Op dat schooltje werd je afgezet en weer netjes opgehaald en daarvandaan, als je weer naar de grotere school ging, toen was net de oorlog uitgebroken, net daarvoor. Want dan ben je een jaar of zeven en dan mag je zo'n beetje zelf naar school toe lopen.

I-1: Waar stond die kleuterschool bijvoorbeeld?

G: Ja, dat zal ik vertellen. Dan moest je over de Kooilaan heen en bij de Kooilaan ging je langs het stationnetje en dan ging je zo naar de Os en Paardenlaan. De jongensschool was aan de Os en Paardenlaan en de Lusthoflaan was er voor de meisjesschool. En aan de Lusthoflaan aan de meisjesschool vast, had je de kleuterschool.

I-2: En was die school katholiek?

G: Ja, was een katholieke school, en even verderop voorbij die fröbelschool had je een gemeente- of een christelijke school.

I-1: Hoe heette die school waar jij op ging?

G: Heilig Hartschool. Op de singel kun je nog zien dat er een beeld staat, het Heilig Hartbeeld, dat is nog zichtbaar. 't Is jammer, ik had nog een krant van toentertijd van een reünie van die scholen, maar ik kon hem niet vinden.

I-1: En na de lagere school, waar ben je toen naar toe gegaan?

G: Na de lagere school ga je eerst naar de zevende klas en die was in de Lusthoflaan. Het was niet de Haarlemmerstraatschool; zat wel aan elkaar vast. Het was in de Pelikaanstraat. Dan kreeg je ook wel weer een beetje les en dat was dan gebaseerd ... Eigenlijk, dan ging je voor je beroep kiezen, dan ben je grootgebracht daar zogenaamd dat je buiten de katholieke school naar een gemeenteschool ging. Alsof dat iets ergs was, ja, want je ging buiten die kerkelijke gemeenschap. Dan kwam er een broeder, die was van het Kruisherenklooster en die kwam dan vertellen van de bloemetjes en de bijtjes.

I-1: Van de Vrouwenweg.

G: En dan ben je zelf al een jongen van een jaar of veertien en die andere jongens ook, tot er werd gevraagd en dan gingen ze het uitleggen, tot één van die jongens zei: (ik zal het maar zeggen zoals het gezegd werd): "U bedoelt zeker neuken." Die kloosterling stond met kleurtjes, die waren zo beschaafd opgegroeid. Dat kon eigenlijk niet. En dan ga je naar de ambachtsschool. Twee jaar ambachtsschool, dag-ambachtsschool op de Haagweg. De bekende school en daar haalde je dan je diploma en dat werd toen nog in de Staatscourant gezet. En als je verder wou, dan kwam je op de avondschool terecht, want je ging op je 16-jarige leeftijd wel aan de gang. Want het werd wel tijd dat je wat moest gaan doen.

I-1: Want er moest gewerkt worden, geld verdiend worden.

G: Ja, maar die avondschool .... Mijn ouders hadden die dagschool betaald en hadden daar boeken voor gekocht en die werden gekocht bij de Arbeiderspers op de Steenstraat, want daar kon je ze op afbetaling kopen. Want de mensen hadden het geld niet en dat waren echt nog wel dure boeken in die tijd. Na die twee jaar ging ik naar de avondschool en de avondambachtsschool heb ik zelf gedaan, want dan ga je verder naar gezet en tegelijk met gezet kun je je tekendiploma halen. Dus dat bouwkundig tekenen deed je ook in twee jaar en dan was je in de tussentijd achttien en dat kwam ook in de Staatscourant. En daarna ging je naar de Mathesis. Maar toen had ik in de tussentijd al die jaren tot mijn achttiende al op school gezeten. Toen ging ik van mijn

achttiende tot mijn dienstdienst naar de Mathesis en toen sloeg ik de eerste klas over en toen naar de tweede en de derde en intussen ben je dan twintig.

I-1: En waarom sloeg je die klas over?

G: Omdat ik op school tekenen had gehad.

I-1: En waar moet ik die Mathesis mee vergelijken?

G: Middelbare Technische School. Mathesis Scientiarum Genitrix, dat was Latijn; wat het betekent weet ik niet. Maar om naar die avondschool te komen werkte ik zelf in Hoogmade en die school is natuurlijk ook 's winters. In Hoogmade werkte ik tot vijf uur. Dan moest ik daarvandaan op de fiets naar de Kooi, want we woonden in de Kooi, gauw even een stuk eten, je omkleden en als de donder naar de Mathesischool, want die begon om kwart over zessen. Op menig avond was je niet de enige die met knippende koppies zat van de slaap. Want je kwam in de warmte terecht. Na de Mathesis kwam ik in dienst, maar toen ik in dienst kwam dacht ik, ik had ook uitstel kunnen vragen. Maar omdat je twintig jaar al op school had gezeten, was je dat ook wel eens een keer zat. Je wou nu wel eens even vrij zijn. Dat teruggaan na mijn dienstdienst naar de Mathesis heb ik een maand volgehouden, maar ik voelde me er niet meer thuis. Toen zijn we gewoon zo verder gegaan en dan neem je op latere leeftijd nog wel cursussen, zoals een uitvoerdersorganisatie en leermeesterpapieren. En dan kom je alweer een stuk verder, het leven dat je gaat trouwen en meer van die dingen.

I-1: Laten we nog even teruggaan naar je jeugd. Wat deed je buitenshuis?

G: Als kind zijnde, speelde je natuurlijk op straat. En je werd in de gaten gehouden tot op een bepaalde leeftijd en dan mocht je wel naar het Kooipark toe. Maar je was voorzichtig met oversteken, want je moest de Atjehstraat oversteken en daar [kwam] nog weleens een vuilniswagen overheen. Maar het meeste spel was toch in de straat en als het goed weer was dan zat je met je moeder voor de deur en dat was heel gewoon en de kinderen speelden allerlei spelletjes. Je speelde bijvoorbeeld tegen een andere groep en dan riep je: "Het eerste jaar gaat binnen" en dan moest je proberen van het ene eind van de straat naar het andere te komen, maar werd je in de tussentijd getikt door de andere groep dan was je af. Tollen, hoepelen, trefbal, pinkelen. Ik weet niet of je weet wat pinkelen was?

I-1: Nee, dat moet je even uitleggen.

G: Nou, pinkelen was een stok van ongeveer anderhalve meter en dan werd er een klein stokje van een centimeter of twintig en dat moest je dan proberen naar de andere kant van de straat te brengen, maar de tegenstander moest proberen datzelfde stokje naar de andere kant van de straat te brengen. Dus je moest dat stokje met die lange stok oppikken en dat noemden ze pinkelen. Dat zijn allemaal van die ouderwetse dingen.

I-1: U doet het nu goed voor met een lepeltje, dat je hem optilt en als het ware naar de overkant tikt.

G: Ja, en dan had je als het ware een spelletje van 'bok, bok, bok, hoeveel horens heb ik op m'n kop?' Ik weet niet of je dat spelletje kent. Dan moest er een tegen de muur gaan staan met zijn handen en gebukt staan en dan sprong er een op zijn rug en die tikte hem op zijn kop en dan was het 'bok, bok, bok, hoeveel horens heb ik op mijn kop?' En dan moest degene die erop zat een aantal vingers opsteken en dat moest degene die gebukt stond raden. Raadde hij het niet, dan moest je eraf en moest hij blijven staan. Raadde hij het wel, dan moest jij er gaan staan. En je had natuurlijk ook een spelletje 'bok, bok, bok hoeveel horens heb ik op mijn kop' en dan kreeg hij een klap voor zijn kont en dan: wie heeft hem geslagen?

I-1 en

I-2: Hahahahahaha.

G: De spelletjes waren niet altijd even leuk. En je ging met de jongens met een schepnetje visjes vangen aan de Ringsloot of aan de Kooilaan. De Kooilaan sloot aan op de Ringsloot en de Ringsloot kwam uit in de Zijl. Dus dat was als het ware een broedkamer voor de kleinere visjes. Ja, en wat hadden we dan nog meer. Iedereen kent die beugelflesjes en aan een beugelflesje zit een rubberen ringetje. Dat rubberen ringetje haalde je er af, dan nam je een schroef, die ging door dat gaatje heen en omdat de kop van de schroef groter was, ging die er niet doorheen. Dan maakte je aan het eind van de schroefdraad een stuk ijzergaren van een meter of zes vast. Aan

het einde maakte je knoopjes in dat garen. Dan maakte je dat rubbertje een beetje nat met spuug, duwde hem tegen een ruit aan, dan bleef hij plakken. Dan ging je een meter of zes weg staan en dan ging je met je nagels er overheen en dan hoorde je tik, tik, tik, tik.

I-1 en

I-2: Hahahahahaha. Rotzakken.

G: En dan trok je even harder, dan ging hij er af en dan was jij alweer weg. Zo was het ook in het Kooipark: je mocht daar wel spelen, maar je mocht niet op het gras. En om het gras stonden ijzeren hekjes. Daar kon je heel mooi op spriet lopen. Maar je hing ook wel eens in het gras en je verwondde(?) stiekem in het gras. Maar dat mocht natuurlijk niet en dan kwam er een agent aan en dan werd je natuurlijk gepakt en dan kon je weglopen, maar dan zaten er in dat huizenblok waar je stond, daar had je een bloembak staan en daar hing een ligusterheg overheen. Kon je netjes in wegkruipen, totdat die bewoner het zat werd en zei: "Ja, agent, ze zitten hier." En dan werd je er natuurlijk uitgehaald en naar huis gestuurd. Nou, dat heeft ze geweten. Want als jongen van een jaar of negen zijnde ben je een donderstraal en met een man of vijf, zes, ik weet niet precies meer. En dan had je vroeger van die stalen elektriciteitspijpjes en die gebruikte je als blaaspijp. Dus uit de vijver die je daar had liggen werd bagger gehaald, een soort kleibagger en dat kon je zo lekker in dat pijpje duwen en uitblazen. Toen werd de voordeur bij dat mens dat ons had verraden vastgezet aan de regenpijp, dan kon ze daar niet uit en een achterom was er niet, dus ze moest door het raam naar buiten en terwijl ze dan naar buiten kwam waren we dan met z'n allen aan het blazen met die pijpen. Dus het ging naar binnen en ook tegen het mens aan. Maar ik had het ongeluk, Jantje Verhoog werd altijd herkend. Dus als ik thuiskwam kreeg ik toch op m'n sodemieter.

I-1: Mooi verhaal, Jan. Mooi verhaal.

G: En wat zullen we nog meer vertellen?

I-1: Ja, nou ja, op een gegeven ogenblik kreeg je natuurlijk verkering, de hormonen gingen natuurlijk ook opspelen, schat ik zo in.

G: Na mijn diensttijd kreeg ik verkering, want ik had al menig meisje gezien, maar ik was er door één belazerd, dus dat hoefde voor mij niet meer. En na de dienst kreeg ik verkering met een meisje ook uit een groot gezin, zeer katholiek. Want de oudste jongen was priester, waar ik dikwijls mee in de clinch lag, omdat ik het met [het?] verhaaltje niet eens was. En daarna ben ik getrouwd en dat ging eigenlijk ook op een simpele manier. Je ging naar het militaire huis, ik dacht dat dat op het Oude Vest lag [Het Katholiek Militair Tehuis stond op de Korte Mare hoek Oude Singel]. Maar dat weet ik niet meer. Maar in ieder geval hield je daar je bruiloftsfeest. Want we waren in de tussentijd al een jaar daarvoor voor de wet getrouwd voor een huis. En toen ging je eigenlijk voor de huwelijksinzegening, die was in de Josephkerk op de singel en daarvandaan ging je dan daarheen. En daar had dan een tante een grote pan soep gemaakt en er waren broodjes klaargemaakt, want ja, zoveel geld was er niet. We deden allebei het geld bij elkaar, wat mijn vrouw had en wat ik had. Zij had alles, ik had niks, dus dat was nogal simpel.

I-1 en

I-2: Hahahaha, en in welk jaar was dat?

G: Ik ben in '57 voor de wet getrouwd en in '58 voor de kerk en in '59 was het eerste kind er. Toen ben ik daarmee op het Plantsoen [nr. 59] gaan wonen, want omdat ik werkte bij een aannemer en die had een kennis en die zat bij de Huisvesting. Zodoende konden wij die kamers bemachtigen op het Plantsoen. Het ongeluk was, het was een oude vrouw, die beneden woonde en wij kwamen op de 2^e verdieping. En op die 2^e verdieping waar wij gingen wonen hadden we een kamer en een keukentje en de wc. Die ene kamer, die grensde aan het Plantsoen. En toen ging dat oude vrouwtje dat beneden woonde ging dat huis verkopen aan tandarts [Ch.A.M.] Kengen. Tandarts Kengen ging op de eerste verdieping zijn praktijk houden. En wij woonden daar vlak boven en zijn vrouw [M.H. Walraven, maar die had altijd een dienstbode] ging toen de wc schoonmaken voor de klanten en dat deed ze met lysol. En dat stonk vreselijk. Toen ben ik naar hem toegegaan en gevraagd: "Joh, kan je vrouw niet wat anders gebruiken dan die lysol?" "Moet je luisteren, mijn vrouw moet dat schoonmaken, want de klanten moeten er ook op kunnen." Toen ben ik naar de Zonneveldstraat gegaan en aan de Zonneveldstraat op het

politiebureau gevraagd: "Wat mag ik daartegen doen?" Toen werd mij gezegd: "Sorry meneer, maar we mogen u niet van advies dienen." Dan sta je raar te kijken. Ik dacht, ik zal het anders aanpakken. Dus ik vraag: "Mag ik houtjes hakken op mijn verdieping?" "Ja, dat mag van 's morgens negen tot 's avonds tien met de ramen open en tot elf uur met de ramen dicht." "Prima", zei ik, "ik weet genoeg." Ik met een groot blok hout en een hakbijl op mijn verdieping tot hij praktijk had en dan ging ik houtjes hakken. Daar stond meneer Kengen onder aan de trap te schreeuwen: "Meneer Verhoog, meneer Verhoog, wat bent u dan aan het doen?" "Wat wil je zeggen dan, ik woon hier gewoon." Toen kwam hij naar boven en zei: "Moet je dan houtjes hakken hier?" "Ik hak geen houtjes, ik haal alleen die bijl heen en weer op dat hout." Hij zegt: "Kun je dat dan niet buiten doen?" "Jazeker kan ik dat buiten doen, zo gauw als je vrouw geen lysol meer gebruikt, dan ga ik naar buiten." De volgende ochtend was het weer raak met lysol. Weer houtjes hakken. Nou, daar kwam hij weer boven de trap op. Ik zeg: "Naar beneden, u mag één keer per jaar komen kijken wat ik aan het doen ben." "Ja, maar u bent aan het houtjes hakken." "Ik ben geen houtjes aan het hakken, uw vrouw gebruikt toch geen lysol? Ik hak geen houtjes! Maar blijf daar maar staan, ik zal één ding afspreken. Als ik geen lysol meer ruik, zal ik geen houtjes meer hakken, dan heb je geen last meer van me." En als ik hem dan tegenkwam op die trap: "Dag meneer Verhoog, dag meneer Verhoog." Nou, ze deugden allebei niet, hij niet en zijn vrouw niet, maar dat was mijn pakkie aan niet. Nee, want zij ging er met een loodgieter vandoor. Stelletje! Toen ben ik daarvandaan verhuisd naar de Molenstraat. De Molenstraat was een bovenwoning, was natuurlijk prachtig, dan had je een slaapkamertje boven en een slaapkamertje beneden. We zouden er heen gaan en toen kwam die meneer die daar voorman van was en dat zat bij 'De Goede Woning', dacht ik. Die kwam vragen, hij zegt: "Ik heb nou wel ja gezegd, maar ik moet het u vragen. Is uw vrouw soms in verwachting?" "Ja, mijn vrouw is in verwachting." "Prima", zegt hij, "dan mag dat doorgaan." Maar ik heb hem niet verteld dat ze in verwachting was van dat nieuwe huis. Hij vroeg niet of ze zwanger was.

I-1 en I-2: Hahahahahahaha.

G: Dus ik had niet gelogen. Daar heb ik dan een aantal jaren gewoond tot 1972 en toen ben ik verhuisd naar de Gerrit Kasteinstraat. En toen had ik in de tussentijd drie kinderen en toen werd er ook gevraagd wat je verdiende. Want dat moest dan betaalbaar kunnen zijn voor dat huis. En je moest drie kinderen hebben. Dus dat was in orde. Toen zijn we verhuisd naar de Gerrit Kasteinstraat en daar heb ik meer dan dertig jaar gewoond en daarna ben ik hier in de Poldermolen gaan wonen, omdat mijn vrouw geen trappen meer kon lopen. Vandaar dat ik verhuisd ben, want ik woonde er prachtig. En zo ja ga je maar door en hetgeen wat ik nu heb is voor mij een beetje aan de kleine kant, maar een beetje redden hier en daar en dan kom je er wel.

I-1: Hoeveel kinderen hebt u?

G: Ik heb drie dochters. En als ik dan over mijn dochters praat, dan praat ik over dat dit jaar de ene zestig wordt en de andere wordt dan 59 en de jongste die wordt 56. In de tussentijd heb ik daarvan kleinkinderen, dus ik had zes kleinkinderen. Die kleinkinderen zijn in de tussentijd ook al getrouwd en die hebben natuurlijk ook kinderen, dus heb ik acht achterkleinkinderen en ik heb een volkstuin, die ik al zestig jaar bezit. Daar zijn ze allemaal grootgebracht. Ze kwamen dus eerst bij vader en moeder en later is dat natuurlijk bij opa. En nu is het opa tuinder bij die allerkleinste.

I-1: En welke volkstuin is dat?

G: Dat is Ons Buiten. Die ligt langs de Willem de Zwijgerlaan, eigenlijk langs de Slaaghsloot. Vanaf de Gooimeerlaan tot aan de Zijl. Want de Gooimeerlaan is er tussendoor gekomen en de IJsselmeerlaan is er ook tussendoor gegaan. Want dat was het verlengde van de Sumatrastraat en nu zijn ze nog steeds bezig om stukjes.... Ik zal even die deur daar opengooien. Mijn vrouw [Jo M. Vink] heb ik eigenlijk gekend vanaf mijn jeugd, want ik ben in de Bankastraat geboren en zij was in de 1^e Kooistraat, nu de Kooilaan, geboren. Dat ligt vlak naast elkaar en zij zijn verhuisd, de Vinkjes, naar de Waldeck Pyrmontstraat en dan kom je elkaar later weer tegen in de kerk en op de dansvereniging van Castelein. Ja, en zo leer je elkaar kennen en dan was het eigenlijk de zottigheid van "Oh joh, Vink daar hoeft je niks mee te proberen, want die krijg je toch niet." Maar

ja, dan was het toch zo, expres: laat maar komen. Dan slaat het vonkje toch over en dan is het toch een stelletje geworden. En ik heb een heel leuk huwelijk gehad, hoor. Ik ben bijna, op een half jaar na, zestig jaar getrouwd geweest. Want toen is ze gestorven en ze geloven het niet, maar ik heb nog geen minuut ruzie gehad met mijn vrouw. Wil niet zeggen dat je het altijd eens bent met elkaar. Maar dan hoeft je toch geen ruzie te maken, want als dat opwelde dan zei ik altijd: "Laten we er morgen over praten" en dan was het al helemaal afgezwakt. En dat doe ik nog steeds, niet alleen met familie, maar ook met kennissen. "Joh, daar hoeven we geen ruzie over te maken, we praten het morgen wel uit."

I-2: Slim.

G: Ja, maar je schiet er toch niks mee op? Het heeft toch helemaal geen zin. Met de werkzaamheden vroeger had je dat je bij een aannemertje ging werken. Het waren ook maar kleine baasjes, die hadden het ook niet rijk. Maar je werd als loopjongen natuurlijk heel veel kanten opgestuurd. En ze hadden geen medelij met je. Op een gegeven ogenblik moest ik een stuk hout halen bij zagerij Mulder, dat is bij de molen op de Maredijk en daar moest ik een stuk lindehout halen. En dat stuk lindehout dat ik moest halen was in de gedachte van de aannemer een afgezaagd stuk van een grote boom. Maar ik kreeg die hele boomstam toch. Toen zeiden die mensen daar: "Ben je met een handkarretje?" "Ja, ik ben met een handkarretje lindehout halen." Maar dan kun je wel nagaan: het was 15 cm dik hout bij een lengte van een meter of vier, misschien wel vijf. "Nou goed, we zullen hem voor je op een karretje leggen; zet hem daar maar neer." Dus die ging dat hout halen en dat werd op dat karretje gelegd, die veren gingen helemaal plat, want dat waren stalen veren en toen hebben ze me gebracht bij de Maredijk. Toen heb ik de Maredijk afgelopen als een jongen van een jaar of zeventien, bijna achttien, ik weet het niet precies meer, tot de Singel. Dan draaide je daar de Singel op en had je daar Van Gend & Loos zitten. Toen kwam er een man daar uit die loods zetten, vloekend en wel. "Wie is jouw baas?" Ik had geen adem over om het te kunnen vertellen. Ik wees met mijn vingertje naar de zijkant van die handkar en daar stond de naam, het adres met telefoonnummer op. Toen hebben ze die baas gebeld en dat was een hele christelijke baas. Die z'n oren zullen nog wel zeer doen van het een of ander. Toen is mijn zwager, die bij hetzelfde bedrijf werkte, die kwam helpen om dat stuk te douwen. Toen mocht je nog vanaf de singel naar Molen De Valk en dan kon je zo door naar de Turfmarktsbrug. Toen waren we bij de Turfmarktsbrug en dat was een brug, die werd horizontaal gedraaid. En als die dan weer dicht was, dan lagen die ijzeren kanten, die lagen weer tegen elkaar aan, maar die staken nog een centimetertje of 1,5 te hoog uit en daar konden we hem met z'n tweeën niet tegenop douwen. Zo zwaar was het. Doordat de militairen nog in de stad lagen was er een jeep en die kwam achter ons staan en die riep: "Gaan jullie maar aan de zijkant, dan geef ik hem wel even een duwtje". Toen kregen we een duwtje en waren we over de brug en dan ging je naar de Turfmarkt en van de Turfmarkt de Haarlemmerstraat in. De Haarlemmerstraat had rails van de gele tram en dan ging je die Haarlemmerstraat af met z'n tweeën tot aan de Hartebrug. Toen kwam er een derde mannetje helpen en bij de Hartebrug daar moesten we wachten en er stond een tram achter ons. Maar de tram die aan de voorkant vandaan kwam, die moest bij de Hema, daar had je een wissel, daar moest hij wachten tot we daar voorbij waren. Dus die tram bleef achter ons aan rijden tot aan de voorkant bij de Haven. Je voelt je niet prettig hoor. Maar daar op het Havenpleintje draaide je de hoek om en ging je over de scheve brug [Scheluwbrug] zo naar de Vestestraat, want het werkplaatsje lag in de Vestestaat. Kwam je in de Vestestraat en dan moest hij daarvandaan moest hij de winkel ingedraaid worden, maar dat ging niet. Want die stam was te lang voor dat smalle straatje. Moesten we aan Van Wijk vragen of hij alsjeblieft even die deur open wilde zetten, dan konden we hem heen en weer schuiven en zo kon hij de werkplaats in. Zo werd je dan gebruikt. Op een gegeven moment ga je daar weer vandaan bij zo'n aannemertje, dan kom je bij Proper terecht, die noemden ze de Vlek. In Oegstgeest zat hij in de huisjes vlak bij die kerk. Dus je ging meer verdienen. Je verdiende bij dat aannemertje 11 of 12 gulden. Toen ging je naar iets van zeventien gulden.

I-1: Zo!

- G: Maar dat was ook nog niet zo'n pretje; daar moest je ook van alles als timmerman. Als de cementwagen kwam, je had ook een cementbaas en een cementhok. Maar als die cement kwam moest die in dat hokje gelegd worden en je had de cementbaas, die pakte die balen aan. Dat waren balen van 50 kg. En dan kreeg je 50 kg op je nek en dan dacht je weg te lopen, maar dat is er niet bij, je kreeg er nog één bij. Want je hoefde hem toch niet te tillen; je hoefde alleen maar dat laatste stukje, van een meter of vijf, zes, te lopen. En als je dan bij dat hok kwam, dan bukte je een beetje, dan werd die ene baal er afgehaald en dan die andere baal en dat deed je dan twee of drie keer, want je hoefde niet alleen te lopen. Maar je kreeg het allemaal wel op je nek. Maar dat baasje waar ik weg was gegaan, die wilde me graag terug hebben, want die werkte ook voor dokter Van Es om kunstvoeten te maken. En die kunstvoeten en daar was ik nogal bedreven in om achter elkaar die kunstvoeten te maken.
- G: Dat was voor de Annakliniek?
- I-1: Daar was die boomstam voor, die ik heb moeten halen en die maakte hij en die gingen dan naar Van Lierop toe, toen nog in de Kruisstraat en later zat dat op de Nieuwe Rijn. En dan werden ze goedgekeurd of afgekeurd. En daarna gingen die klompen, die goedgekeurd waren naar België; daar werd er een bewegingsmechanisme in gezet. Want de klomp was natuurlijk vast. Degene, die niet goed waren, kwamen terug. En dan kreeg ik op mijn sodemieter, want hij stak ze zelf ook, dat baassie, want het waren altijd de klompen die ik gemaakt had. Heb ik een stukje metaal genomen, betonijzer, en aan de kop van het betonijzer een v-tje in gevild, zoals dat die klomp was, ik wist precies welk stuk eruit gezaagd werd, dan sloeg ik dat v-tje op dat plekje, dan kon ik zien welke ik gemaakt had. En toen ze terugkwamen waren er maar twee van mij bij. En toen heeft hij nooit meer die klompen gemaakt; toen moest ik ze maken. Dat is waarom hij me graag terug wilde hebben, want ik ging voor geen mens uit de weg en dat doe ik nog steeds niet hoor. We werkten bij Van der Heiden, dat was een ijzerzaak in de Nieuwstraat, vlak bij de Burcht, waar nu de bibliotheek is. Op dat pand woonde hij ook met zijn vrouw. Zijn vrouw was van goede afkomst en hij was eigenlijk van gewoon naar iemand geworden en dan moesten we daar werken met mijn zwager samen en elke ochtend als we daar binnenkwamen, dan stond hij over zijn balkonnetje heen te kijken of we er al waren. En wat we gingen doen, of we direct aan het werk gingen. Nou, dat ging me zo de strot uit hangen dat ik tegen mijn zwager zeg: "Ik zal hem opknappen." "Nee, niet doen, niet doen." Ik zeg: "Ja, ik doe het wel." 's Morgens vroeg 'n lat meegenomen, dunne lat, onder mijn voeten en die lat optillen. En toen hij keek, liet ik hem los. Dat is natuurlijk een harde klap, dus hij schrok nogal. Weer weggestuurd natuurlijk, maar ik kwam bij dat baasje terecht en ik moest excuus aanbieden. "Want ik heb niet zoveel werk". "Ok, ga ik mijn excuus aanbieden." Dus ik ernaartoe. "Meneer Van der Heiden, sorry dat ik u heb laten schrikken, maar eigenlijk is het ook een beetje je eigen schuld." "Hoezo?" "Nou, elke ochtend als wij komen, gaan we direct aan het werk, maar je vertrouwt ons niet en dan sta je te kijken of wij al bezig zijn. Dat kon ik eigenlijk niet velen." Excuus werd toch aanvaard.
- I-2: Maar u hebt wel uw woordje gedaan.
- G: Ja, ik heb ook een baasje gehad op de Willem de Zwijgerlaan voor al die Hoven. Nou, we zouden daar aftimmeren en keukentjes plaatsen en toen we daar kwamen, want we waren met z'n vijven, werden de twee ouderen aan het aftimmeren en mijn maatje en ik moesten aan de betontrappen, de betonbekisting maken voor de trappen. Dat was helemaal de afspraak niet. "Joh, moet je eens luisteren, dat is helemaal de afspraak niet." "Nee, maar dat is maar tot de eerste schaft en dan zijn we zo ver, dan kunnen jullie ook gaan ramen hangen of deuren hangen of aftimmeren." Nou prima, de eerste schaft, was natuurlijk niet klaar. "Ja, we moeten nog even wachten tot die tweede schaft." Ik zeg: "O nee." Gereedschap weer in de kisten gedaan en we gingen met z'n tweeën gelijk weg. Zijn we naar Den Haag gegaan en daar kwamen we bij Van de Marel terecht en die had werk, maar niet voor twee man, maar voor een hele ploeg. Dat was niet zo erg, want wij werkten altijd met een hele ploeg en toen we daar bleven, hebben we leuk verdiend en zo hobbel je maar door. Totdat je daarvandaan bij diverse aannemertjes ook werk aannamen en die zeiden: "Jullie kunnen beter voor je zelf gaan beginnen, want dan is alles wat je verdient voor jezelf." Ja, tuurlijk wel. Nou, we hebben er over gepraat en toen zijn we met z'n vijven begonnen. Maar dan komt de ellende pas na een jaar, want je verdiende niet, want je

moest alle zorgkosten ook allemaal gaan betalen. Nou, en daar zit je dan. Ondertussen waren de twee oudere bazen alweer te oud om door te werken; die zijn er mee gestopt. Toen bleven we met z'n drieën over, nee, met z'n vieren en een is toen bij de Bouwbond gaan werken; waar dat precies was, weet ik niet meer, in de Doezastraat geloof ik. Toen zijn we met z'n drieën doorgegaan, maar omdat er toen ook wel heel veel werk was, we hadden in Zoetermeer 610 woningen die afgetimmerd moesten worden. En dat hadden we aangenomen van een aannemer en die aannemer had het hele spul aangenomen bij een maatschappij. Die aannemer ging failliet en toen zegt die maatschappij: "We willen wel graag dat jullie doorgaan." Dus wij gingen door, maar wat we ook niet wisten was dat als je ergens een jaar had gewerkt en er waren verhogingen geweest, dan kon je dat allemaal terug declareren. Toen kwamen we bij die maatschappij en toen zeiden we: "Joh, zus en zo." Papieren worden gepakt. "Maar wat willen jullie, jullie werken pas anderhalve maand bij ons." Want wij waren doorgegaan, dus we waren van die aannemer naar die maatschappij gegaan. Dus we kregen geen cent. Met als gevolg, je moest de mensen betalen en dat ging toen per week. Maar je rekende af met die maatschappij per maand. En als je een bepaalde volgorde had gevolgd en je had dat niet klaar, dan schoof dat een maand op. Met het gevolg dat je je mensen niet kon betalen. Dus dan ga je vanzelf in de min. Want dat geld ga je dan lenen van de bank, maar daar betaal je rente over. Totdat, we hadden nog wat andere klusjes, daar gingen we dan ook heen. Totdat die één zijn vader tegen ons zei: "Joh, zou het dan niet beter zijn als een van ons de firma gaat leiden (firma Schreuder was dat) en dan de anderen in dienst." "Nou, dat is prima." Toen gingen zijn broer en mijn persoonskaartje daar bij hem in dienst. Maar volgens mij had hij het al uitgerekend, want toen we een half jaar bij hem werkten kregen we ontslag. En dat was niet aan te vechten, want we werkten er pas een half jaar. Dan ga je ook de mist in. Toen werd er gezegd: "Ja, de belasting betaalt terug, maar die komt altijd een jaar later. Dat wordt geregeld." Dat werd niet geregeld, want er was geen cent; ik heb het zelf moeten regelen. Want ik ben twee jaar lang toen mijn kinderbijslag kwijt geweest om alleen maar de belasting te betalen.

I-2: Dat was armoe.

G: Ja, want op papier had je 24.000 gulden verdiend en dat was wel wat. Maar daar moest je die belasting van zwarte lonen en dergelijke, die moest je er af rekenen. Dan had je nog minder als je het uitrekende als het minimumloon. En van dat minimumloon dat je dan overhield moest je nog de rest gaan betalen. Dat was armoe. En daar kwam dat gezegde van 'directeur van je eigen armoe' vandaan.

I-1: Ja, ik snap hem.

G: Maar ik heb het nu goed; ik ben niet rijk. Ja, ik ben wel rijk. Ik ben niet rijk in geld, maar ik ben wel rijk met mijn familieleden, met mijn kinderen en achterkleinkinderen.

I-1: Maar u hebt ook nog bij de gemeente gewerkt, toch?

G: in 1972 ben ik eigenlijk zonder werk gekomen. Omdat ik zonder werk was, kwamen ze van de gemeente vragen of ik bij de omscholing als leermeester de jongens wou begeleiden in die periode dat die leraar ziek was. "Nou ja, ok, ik wil het wel proberen." Dan kom je daar en dan krijg je zo'n man of 12, 13, die zitten dan in zo'n klas en die moet je dan leren timmeren. Maar je bent dan voor die jongens nieuw, dus ze gaan je uitproberen. Bijvoorbeeld met de machines, want een freesmachine die heb je met losse beitels, die je erin moet zetten, of je had een vaste op de kop, die bestond gewoon uit één blok. En die met het ene blok mag je sneller laten draaien als die met losse beitels. Want de uitwendig vliedende kracht kan natuurlijk zo groot zijn, dat die beitels eruit vliegen en dan proberen ze je uit, hè. "Ja, als we hem nou sneller laten draaien, dan is de inslag van die beiteltjes veel dunner, veel mooier".

I-1: Veel fijner, ja.

G: En dan moet je ze weer uitleggen dat dat niet mogelijk is. En van de metselklassen raakte ook een leraar ziek en dan komen ze je vragen of het mogelijk is dat jij de metselverbanden bij die jongens uitlegt en eventueel voordoet met hetgeen wat ze metselen moeten. Ja, die mogelijkheid heb ik ook, want ik heb bouwkunde gestudeerd. Dan kom je ook bij zo'n zelfde soort ploeg van die leeftijd en die gaan dan metselen en jij staat dan in die timmerklas. Dan word je gehaald omdat één van die jongens al klaar was met zijn opdracht. Maar dat was veel te

snel. Dan ging je kijken, want je moest er natuurlijk een cijfer voor geven en terwijl je dan staat te kijken, kijk je naar die jongens en dan vroeg ik aan die jongens: "Samenwerkingsverband, jongens?" En dan niks zeggen en dan nog een keer: "Samenwerkingsverband, jongens, want dat kan deze man niet in één keer. Weten jullie wat we nu gaan doen? Nou gaan we al die steentjes weer lekker schoonmaken en dan gaat hij het alleen doen, want hij weet nu hoe het hoort." Maar zo proberen ze je uit. Maar het was toch wel een leuke tijd om dat te doen voor de gemeente. En toen kwam de gemeente of ik leermeester wilde worden, werkbegeleider noemden ze dat. En dat is natuurlijk weer wat anders, want dat is dat je alleen bij een groep mensen ze begeleidt bij hun werk, want dat was een werkverruimende maatregel. Dat waren mensen die niet ergens aan de gang konden komen. Of niet aan de gang wilden. Maar dan moesten, want anders werden ze gekort in hun geld.

I-1: Gekort op hun uitkering.

G: Dus dat soort jongens, daar had je dan mee te maken. Maar toen de gemeente mij daarvoor aannam, waren er vier mensen en alle vier waren ze timmerlieden. En toen hadden ze aan die ene gevraagd of bij mij, laat ik het zo zeggen, te begeleiden. Maar ja, de verdienste was hetzelfde als mijn uitkering van de werkloosheid. Want daar gingen ze wel van uit, natuurlijk. Dus ik zeg: "Daar moet ik wel een nachtje over slapen hoor."

I-1: Ja, dat begrijp ik.

G: Die een ging toen het metselvak begeleiden en die ander ging tegelzetten begeleiden. En dat was op hetzelfde werk als waar ik ook terecht zou komen. Toen ben ik daar een paar dagen later heengegaan. Toen kwam ik bij Van Stigt terecht, die ken je misschien wel, Van Stigt? Want de eerste keer zat er zo'n man of vijf, zes van de Heidemij, van de gemeente en ik zat alleen. Ik zei: "Ja, ik wil nog even komen praten, maar niet meer dan twee of drie mensen tegenover me. Want meer mensen kan ik niet allemaal bedienen met de vragen." Toen kwam ik en zeiden ze: "Die plek is nog vrij. Je hebt mazzel, want die andere heeft afgezegd." Ik zei: "Nou ja, mazzel. Ik wil aan de gang. Maar het is voor mij nog simpel, hoor. Ja of nee." Ik ben toen aan de gang gegaan en toen kon ik na driekwart jaar bij Hettinga, dat was een wethouder geweest en die had de bouw van Bekooy, de aannemer. Dat was een bedrijf. Daar kon ik weer als uitvoerder terecht, maar de centen waren natuurlijk veel belangrijker. Toen wou ik weg bij de gemeente, maar toen zei Van Stigt: "Hoe lang ga je daar werken?" Ik zeg: "Hij heeft me voor driekwart jaar beloofd." Hij zegt: "Kom volgende week nou eens even hier terug, want ik wil nog even met je praten." Toen zegt hij tegen me, toen ik terugkwam: "Ja, ik garandeer je meer tijd als dat Bekooy heeft aangeboden en je krijgt hetzelfde geld." "Daar is over te praten." Want ik zat er best bij die gemeente. Het was juni, juli niet, augustus niet, september niet, oktober niet, november niet. Dus ik ging weer praten: "Joh, hoe zit dat eigenlijk?"

I-1: En waar ging het dan om, om geld?

G: Ja, geld. Want ik kreeg wel het geld wat afgesproken was, maar niet het geld dat later afgesproken was. "Hebben ze dat nou nog niet geregeld?", zei hij. Ik zei: "Als het geld er volgende maand niet bij is, ben ik voor het laatst." "Ok", zei hij, "volgende maand zit het erbij." Hij heeft zijn woord gehouden: de volgende maand stond het erbij. Al die teruglopende maanden was het erbij. Ja maar, je moet niet vergeten, het scheelde zo'n 600 gulden per maand.

I-1: Was dat Bekooy op de Haarlemmerstraat?

G: Nee, Bekooy op de Lammenschans volgens mij. Daar ben ik toen niet heengegaan. En ik wilde niet bij de Heidemij werken, want het ging natuurlijk ook om het pensioen. Ik zou met m'n 57,5 met pensioen kunnen in de bouw. Dat ging toen niet door. Want met de gemeente stond ik op contractbasis, terwijl hij het wel beloofd had. Toen kreeg ik te horen, vier dagen in de week gaan werken, dan had ik de vrijdag vrij. En dan kreeg ik gewoon doorbetaald wat ik toen had. Met 62,5 ging ik met pensioen. Ik ging naar hem toe: "Hoe heb je mijn pensioen geregeld?" Hij zegt: "Dat pensioen heb ik afgesproken met het Sociaal Pensioenfonds, dat moet met je 65^e ingaan." Ik zeg: "Nou, dat wil ik graag zwart op wit zien." Hij naar dat sociaal fonds. Toen komt hij bij dat sociaal fonds: "Nou, we zullen eens even kijken, nee, het staat niet op papier." En in de tussentijd was de wacht daar gewisseld. Toen heeft hij iets geregeld bij Nationale Nederlanden.

Als ik bij de Heidemij was gaan werken, dan hadden ze alles wel elke maand kunnen betalen. Want de gemeente mag geen aannemer spelen. Als ik bij de Heidemij was gaan werken, dan hadden ze me overal heen kunnen sturen, naar Den Haag, naar Gouda, overal waar hij zijn werk had en dat wilde ik niet. Toen heeft de gemeente geregeld dat ik tien jaar lang het pensioen kreeg van de gemeente. En dat werd dan bij Nationale Nederlanden betaald. Vanaf mijn 65^e tot mijn 75^e kreeg ik dat pensioen. Maar na tien jaar is dat over. Dus dan heb je alleen nog maar je pensioentje van Sociaal fonds. En je AOW. Daarom zeg ik: aan geld ben ik niet rijk, maar ik voel me hartstikke rijk. Dan komen ze met die kleintjes naar je toe en dan krijg je een knuffel en dan gaan ze aan de gang met werken.

I-1: Op de tuin.

De familie Verhoog in de Bankastraat

Vader Verhoog voor het raam in de Bankastraat

Gerrit Kasteinstraat